

ПРИЧИНИ ЗА ВЪЗНИКВАНЕ И НАЧИНИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ДАНЪЧНИТЕ НЕСЪОТВЕТСТВИЯ

Докторант Димитър Георгиев Ценов

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Катедра „Финанси и кредит“

тел. 0884 227 073; e-mail: dimitar_tsenov@mail.bg

Резюме: Статията „Причини за възникване и начини за преодоляване на данъчните несъответствия“ цели да представи състоянието и тенденциите по отношение на данъчните неответствия както сами по себе си, така и в контекста на видовете подходи, използващи различни методологии, за изследване на данъчното несъответствие. Могат да се разграничат пет основни подхода за извеждане на причините: подход, базиран на видовете данъци; подход, основан на видовете данъкоплатци; подход, изведен посредством географските райони; подход, свързан с икономическите сектори, в които се извършва дейността; и накрая – подход, базиран на типа или вида поведение на данъкоплатците.

С оглед на изложеното следва да се отбележи, че под „данъчно несъответствие“ се има предвид *разликата между данъците, които данъкоплатците би трябвало да платят съгласно приложимото данъчно законодателство и данъците, които те действително плащат, в рамките на определен период от време, обикновено една година.*

Чрез метод, стъпващ на систематичен подход, е направен анализ на възможностите и начините за преодоляване на данъчните несъответствия. Направеното изследване е под формата на систематизиране на предимствата и недостатъците относно подхода за определяне на данъчното

несъответствие, базиран на типа или вида поведение на данъчно задължените лица.

Ключови думи: данъчно несъответствие; данъчни закони и процедури; агресивно данъчно планиране; данъчни измами; избягване и отклонение от данъчно облагане

JEL: H30

Въведение

Съществуват пет основни подхода за анализ на данъчните несъответствия, които следва да се дефинират като разлика в абсолютната сума между очакваните данъчно-осигурителни плащания и реално извършените такива от задължените лица за определен период от време, най-често една година.

Данъчните несъответствия могат да се систематизират и анализират върху подхода, основан на вида данъци – преки, косвени, или задължителни осигуровки. Подходът може да стъпи на вида данъкоплатци – физически лица (лица на трудов договор, самонаети лица, занаятчии или самостоятелни търговци, земеделски производители или свободни професии), микро-малки и средни предприятия, големи корпорации. Или подход, структуриран според отраслите на икономиката, или според географските региони. Освен посочените четири критерия за обособяване на подход за изследване на данъчните несъответствия има и още един – пети. Това е подходът, базиран на вида поведение на данъкоплатците, водещ до несъответствията. Основните три вида поведение са непознаването на материята и правилата (данъчното непознаване), данъчното избягване (използването на легалните начини за неплащане на данъци; или това са случаите, когато данъкоплатците се опитват да намалят своите данъци чрез законосъобразни

средства) и данъчното укриване (неплащането на данъци чрез незаконосъобразни средства).

Именно подходът, базиран на петия критерий от гореизложените, е в основата на настоящата разработка. Останалите класификации имат подчинен характер. Но те също се използват и имат своя практикоприложен и научнопознавателен смисъл. Причината да изберем именно вида на поведението като водещ критерий (а не вида на данъците или вида на субектите, или пък отраслите или регионите) е убеждението, че този подход постига най-голяма дълбочина и всеобхватност, защото кореспондира с начина на мислене и избора на поведение. Анализираният критерий е най-задълбочен, фундаментален и структуроопределящ. Всички други четири типа подходи имат малко или много технически, палиативен, външен и формален характер. А нашата основна цел е да се насочим към проблематиката с данъчните несъответствия в тяхната дълбочина и същност.

1. Данъчни несъответствия поради непознаване на законите и правилата

Данъчните несъответствия, породени от непознаване на законите, процедурите и правилата, е най-подценяваната причина за неплащането на данъци и осигуровки. Това твърдение се отнася както до управляващите, така и до администрацията. За целите на настоящата разработка ще използваме работното понятие „данъчно незнание“. Това е по същество един много тесен и специфичен източник на данъчно несъответствие, от общо трите обособени такива той безспорно е най-малкият, но необходимостта от неговото управление и оптимизиране е безспорна. Другите два източника на несъответствия – данъчното избягване и данъчното укриване, изискват по-големи мащаби и експертиза на данъкоплатците, водят до по-значими щети

за фиска, и са свързани с други видове данъчни задължения – ДДС, корпоративни данъци. По този начин, използвайки метода на различията, ще въведем основните характеристики на това поведение, водещо до формиране на данъчни несъответствия.

Данъчното незнание, или действия на данъкоплатците, породени от непознаване и/или неразбиране на данъчните и осигурителните закони, наредби, правила и указания, се проявява на практика от данъкоплатци – физически лица. Също така, тъй като това са лица, които в преобладаващата си част не са търговци (с изключение на една малка част от тях – ЕТ), несъответствията възникват в областта на ДДФЛ (данъците върху доходите на физическите лица) и на ЗОВ (задължителните осигурителни вноски – по фондовете на ДОО, ДЗПО и ЗО). За да се добие макар и обща представа за причините, водещи до объркване при физическите лица, на първо място трябва да акцентираме на основните моменти, свързани с данъчните и осигурителните закони и правила, за да изясним къде е основата за объркването, а от там и за несъответствието.

На първо място следва да отбележим, че доходите на физическите лица съгласно установеното и приложимо законодателство, а именно ЗДФЛ, се делят на две основни групи – облагаеми и необлагаеми. И тези две групи никак не са малки, като много позиции в закона са предвидени за необлагаемите доходи. Затова за едно физическо лице, особено ако има повече от един или два вида доходи (например регистриран земеделски производител, който получава и наеми от недвижимо имущество) и започне да получава доходи от трети, четвърти и т.н. източници, трябва много добре да е запознат с фискалния режим на съответния доход, дали същият е с регулярен или инцидентен характер и пр.

На второ място, важно е да се познават основните фискални режими за типовете дейности, заложи и регламентирани в ЗДФЛ. Например за едни дейности данъчната основа се формира от получения доход, намален със задължителните осигурителни вноски и данъчните облекчения. При други – доходът се намалява с така наречените нормативно признати разходи, които са процент от дохода, зависещ от извършваната дейност. При трети се формира данъчна печалба по реда на ЗКПО, а при четвърти – облагането е с окончателен годишен (патентен) данък според дейността и по нормативния ред на ЗМДТ.

На трето и най-съществено място е необходимо да се отбележи важната роля на фискалния режим на самите данъкоплатци. На първо място може да обособим лицата, назначени на трудов договор. Данъчната основа на тези лица се формира от брутното възнаграждение по трудов договор, намалено с осигурителните вноски, които са за сметка на работника и с данъчните облекчения. На второ място са самоосигуряващите се лица, които доброволно декларират брутните си доходи; след това определен процент от доходите се приспада за данъчни цели, или това са т.нар. нормативно признати разходи (НПР). Най-нисък е делът на НПР при доходите от наем – 10 % от декларираните приходи. Най-висок е процентът (НПР в размер на 70 %) при регистрираните земеделски производители. Между посочените два вида задължени лица попадат свободните професии, които получават доходи от хонорар; лица с доходи по т.н. граждански договори и др. На трето място следва да обособим едноличните търговци. ЕТ са задължени да водят отчетността си по търговски начин, което означава формиране на счетоводен резултат, преобразуването му за данъчни цели по ЗКПО, след което облагането е по реда на ЗДФЛ със ставка от 15 %. На четвърто място се обособяват дребни търговци и съдържатели на малки заведения (ЗОХ),

които не са регистрирани по ЗДДС, както и занаятчии, които се облагат с патентен данък по ЗМДТ.

2. Данъчни несъответствия поради агресивно данъчно планиране

Известно е, че данъкът има принудителен характер в полза на държавата като носител на *impetium*, който е индивидуален, безусловен и безвъзмезден. Беше отбелязано също така, че отклонението от това аксиоматично по своите природа и характер от гледна точка на публичнофинансовата теория твърдение се третира законово или като нарушение, или като престъпление. Винаги обаче ли е така, във всички случаи ли това е вярно? Стремехът на държавата да провежда проактивна, целенасочена и ориентирана към (конкретни) резултати икономическа политика чрез данъците резултира в прилагане на широко известната теза, че „изключението потвърждава правилото“. Създаването от страна на държавата на богат и разнообразен инструментариум, включващ практики и действия със законова регламентация, целящи избягването на данъчни и осигурителни плащания, създава своеобразен феномен, наречен „агресивно данъчно планиране и поведение“ от страна на задължените лица. Разбира се, могат в различни страни и по различно време да се проявят различни форми и носители на формулирания феномен, но с висока степен на изчерпателност е възможно да се изброят следните: данъчни ваканции, преотстъпване на данък; пренасяне на данъчни загуби, ускорена амортизация, завишени ставки на амортизационни норми; ниски данъчни ставки; право на приспадане и (ускорено) възстановяване на данъчен кредит; различните данъчни облекчения.

Държавата създава възможности за законово избягване на плащането на данъци с цел да насърчи определени групи данъкоплатци, икономически

сектори/отрасли или географски региони, съответно да ограничи или да потисне други групи. Това е функция от провежданата от нея икономическа политика. Затруднения от фискален характер (намаление на данъчните приходи в бюджета, надвишаващи очакваните), могат да настъпят в две направления – първо, когато държавата не изчисли правилно намалените приходи, които ще постъпят след определено време като следствие от законовите облекчения или от случаите на освобождаване на данъкоплатците от плащане. И второ – когато самите данъкоплатци проявят прекалено голяма активност или изобретателност при изпълнение на условията, допускащи използването на облекченията. Именно тази активност на данъкоплатците, свързана с интензивното използване на данъчните облекчения, водещи до законово избягване на данъчно облагане, наричаме агресивно данъчно планиране.

Не е трудно да се установи, че агресивното данъчно планиране не е нито нещо незаконно, нито пък е нежелано от страна на правителството и на данъчните /приходните/ власти в частност. Проблеми от позицията на данъчните несъответствия могат да възникнат само в хипотезите, когато „дупката“ (tax gap) се окаже по-голяма от предварително изчислената, или заложената. А подобна ситуация би могла да се появи или когато очакванията на администрацията за възползване от страна на данъкоплатците са занижени, или когато активността на самите данъкоплатци при възползването от данъчните привилегии /облекчения/ е завишена.

3. Данъчни несъответствия поради извършване на избягване от данъчно облагане и на данъчни измами

В най-общ план „пирамидата на изпълнението“ обхваща четири етажа, или нива. Стабилната основа включва доброволното и осъзнато изпълнение. По презумпция данъкоплатците доброволно и съзнателно изпълняват своите данъчни и осигурителни задължения. Тази теза е заложена не само във визията и концепцията на НАП, но и в данъчното и осигурително законодателство. Републиканските данъци и задължителните осигуровки (в контекста на политиката и действията на НАП) са необходими за функционирането на държавата и за съществуването на обществото. Това е първото ниво. Второто ниво на пирамидата включва изпълнение поради незнание. Третият етаж се отнася до избягването на данъчното облагане – практика, при която данъкоплатецът се опитва да намали своите данъци чрез законосъобразни средства. Най-висш и концентриран израз на този етап е агресивното данъчно планиране, при което задължените лица са проактивни при изучаването, анализа и прилагането на данъчните облекчения в различните им видове и форми. И четвъртият и последен етаж е укриването на данъци – практика, при която данъкоплатците преднамерено избягват изпълнението на истински данъчни задължения, като по презумпция това става с незаконосъобразни средства. Висш израз и крайно проявление на укриването на данъци е именно данъчната (респективно осигурителната) измама.

Не е трудно да се направи констатацията, че ако пирамидата имаше само един – първия етаж, данъчно несъответствие нямаше да съществува. Или по-точно, неговото математическо изражение щеше да е с нулева стойност. Но самият факт, че данъчно несъответствие като разлика между публичните средства, които данъчната администрация би трябвало да

събере, и тези, които тя реално събира в рамките на една фискална година, не само не намалява, но проявява тенденция към развитие и нарастване, категорично и еднозначно показва, че останалите три етажа на пирамидата съществуват, и то доста убедително. В тази част на изложението ще разгледаме последния етаж – укриването на данъци и извършването на измами, при положение че в предходните две точки представихме неплащането поради незнание и данъчното избягване.

Укриването на данъци е комплексен обществен феномен, който има своите генезис и проявление в различни плоскости – в емоционален, психологически, философски, икономически, социален, финансов аспект. Безспорно на най-ниско ниво можем да ситуираме стремежа към постигане на икономически предимства и финансови облаги. Ако един бизнес се развива изцяло или частично в „сивия“ сектор, то това категорично и еднозначно води до предимства пред конкурентите и до конкретни и често значими финансови облаги. Не е трудно да се установи, че ако не съществуват значими обществени, юридически и психологически ограничения, изкушението да се укриват данъци и да се извършват измами би било твърде голямо и в нередки случаи – трудно преодолимо.

Във всички обществени и икономически системи укриването на данъци и в частност данъчните измами са обявени за незаконни, съответно биват преследвани и санкционирани. Измамите са укорими и от морална гледна точка. В този смисъл може да отбележим, че колкото по-строго и по-безкомпромисно е едно национално законодателство спрямо разкриването и санкционирането на данъчните измами, толкова по-слабо би било тяхното практическо проявление. Но това, на което желаем да поставим акцент, и което е една от водещите тези на настоящата разработка, е свързано със състоянието, при което общественото мнение е настроено критично и с

висока доза нетърпимост спрямо измамите. Това състояние на обществото може и да започва с високи нива на разкриване и санкциониране на измамите, но не трябва да приключва с това. Важното условие тук е да се постигне усещането на ниво съзнание при икономическите резиденти, че плащането на данъци е дейност, наситена с висока обществена значимост. Но за да бъде това усещане реално и стъпило на стабилна основа, са необходими две съществени предпоставки. На първо място е нужно доверие на резидентите в управляващите и в обществената целесъобразност на техните политически решения, чието осъществяване се финансира с обществени средства. И на второ място – това е доверието и пълноценното сътрудничество между икономическите резиденти (данъкоплатците), от една страна, и данъчните власти, от друга. Подобно доверие се изгражда бавно и трудно, и когато се постигне, обикновено е крехко и нетрайно, освен ако не се отличава с продължителност, която да създаде необходимите традиции.

Данъчните измами са свързани със съзнателни, целенасочени и с осъзнато незаконни действия за избягване на данъчни и осигурителни плащания. Те например могат да бъдат свързани с напълно редовни, законни и морални действия, извършвани от физическите и юридическите лица, които избягват данъчната тежест, но без да бъдат декларирани и отчитани от извършителите по законоустановения ред. Могат да бъдат документирани, декларирани, отчитани в напълно законна форма процеси и действия, които не са били реално извършени. Формите и видовете на извършваните измами от практическа гледна точка е неограничен. Креативността и разнообразието в тези случаи са наистина впечатляващи. Това, което се обособява като свързващо и неизменно звено е желанието да се избягва плащането на данъци и осигуровки с незаконосъобразни средства, като по този начин се реализират финансови и икономически облаги –

финансови под формата на спестен паричен ресурс и икономически – чрез постигането на сравнителни предимства пред конкурентите в съответния стопански бранш или географски район. Но следва да се отбележи, че изложеното представлява т.нар. пасивен модел на измамите. При активния модел имаме не просто неплащане на данъци, които при нормално, законосъобразно поведение би трябвало да се платят, а целенасочено и организирано източване на средства от фиска. Последното се постига чрез симулиране на несъществуващо право на възстановяване на данъци (най-често на косвени данъци, и основно на ДДС). При активното проявление на данъчните измами финансовото обогатяване на измамниците, респективно финансовото ощетяване на бюджета, са несравнимо по-големи и по-тежки.

4. Възможности и начини за преодоляване на данъчните несъответствия

Всичко посочено по-горе по отношение на причините, водещи до данъчни несъответствия показва необходимостта от тяхното изследване и установяване, както и до намиране на най-ефективните мерки за тяхното ограничаване.

Ще представим обобщението на възможностите и начините за преодоляване на данъчните несъответствия на макро и на микрониво, като и на двете нива ще се извърши двуаспектно. Първият аспект на макронивото е свързан с цялостната държавна икономическа политика. Икономическата политика на една държава съдържа няколко сегмента, сред които се отличават монетарната и фискалната политика. В България монетарната политика е силно ограничена и приложението ѝ е слабо. Причините могат да се търсят в няколко насоки. На първо място е съществуването от повече от 11 години на системата на валутен борд. Неговата роля за

макроикономическото стабилизиране на страната е във външно съмнение, но рестриктивното и ограничително влияние върху активната монетарна политика също не подлежи на съмнение. На второ място – еврочленството, свързано с множество рестрикции по отношение на банковите регулации и лихвените равнища също допринасят съществено за ограничаването на монетарната политика като инструмент на общата икономическа държавна политика. На този фон и в изложения контекст ролята на фискалната политика добива активна роля и по-голяма практико-приложна тежест. Тя не само може да прояви компенсаторно действие, поради обективното ограничение от въведения и функциониращ валутен борд, но е подложена на по-слабо влияние от регулациите на ЕС в сравнение с областите на монетарната политика. Връзката на фискалната политика с данъчните несъответствия според нас е силна, защото нейн елемент се явява данъчна политика, а последната е експлицитно свързана с данъчната система и с данъчните несъответствия в една страна. Известно е, че от макроикономическа гледна точка основният въпрос във връзка с данъчните несъответствия се свежда до това, дали фискалната политика е проциклична или антициклична. Считаме, че цялостната фискална политика на страната е проциклична. Тезата стъпва на обстоятелството, че фискалната политика не съдържа елементи на експанзионизъм. Тя е по-консервативна по своя характер, свързана е с формирането на бюджетни излишъци, с ограничаване на бюджетни и инвестиционни разходи, с търсене на начини за максимизиране на данъчните приходи, с ограничаване и минимизиране на държавния дълг. Но по отношение на настоящото изследване фискалната политика заема допълващо място и няма централно значение. Все пак застъпваме становището, че процикличната и консервативна фискална политика провокира нарастването на данъчните несъответствия, защото има

по-рестриктивно въздействие върху икономическите резиденти. А това може да ги провокира към избягване или укриване на данъчните задължения.

По-важна е ролята на другия, вторият аспект на макронивото /първият, както вече стана дума, е цялостната икономическа политика на страната/. Този аспект се проявява по отношение на отрасловата структура на националната икономика, географското разделение, видовете данъци, видовете задължени лица, типа на поведение.

Основните икономически отрасли в едно национално стопанство са индустрията (тежка и лека промишленост, добивно и металургично производство), земеделие (растениевъдство и животновъдство), строителство във всичките му форми (инвестиционно, жилищно, офисно, логистично, инфраструктурно), транспорт, търговия, други. Необходимо е да се изследва и познава отрасловата структура на една национална икономика, защото това има, макар и непряко, отношение към данъчните несъответствия. В този ред на мисли ще изтъкнем две съществени обстоятелства. Първото е, че колкото е по-развита една икономическа система, толкова по-голям дял заема производството и доставките на услуги (от всякакъв вид и характер – транспортни, строителни, с недвижими имоти, ИТ услуги, финансови и т.н.). На тази основа закономерно намаляват ролята и относителният дял на производството и доставката на стоки от всякакъв характер – промишлени, селскостопански, други. Българското национално стопанство, като една функционираща и все още развиваща се пазарна икономическа система, не прави изключение от тази установена и утвърдена тенденция. Второто обстоятелство се свежда до това, че икономика, базирана в по-голяма степен на услугите, отколкото на стоките, е по-предразположена към нарастване на данъчните несъответствия. В тази

посока съществуват емпирични потвърждавания и проведени изследвания. Най-общо причината е свързана с това, че абстрактният характер на услугите ги прави по-удобен предмет и обект на данъчни измами, а последните са най-голям източник на несъответствия.

Географското региониране на една страна също има важно значение за държавната политика, за изследването на едно стопанство и за организацията и дейността на данъкоплатците, а от там – и за нивото и степента на проявление на данъчните несъответствия. В България съществуват 265 общини и 28 области, което е предпоставка за едно административно обременяване на данъкоплатците и предпоставка за засилване на данъчните несъответствия, но в същото време страната е разделена на шест географски региона, което следва обективните тенденции и е предпоставка за едно правилно геоикономическо и пространствено позициониране на дейности и субекти. Не случайно териториалната структура на НАП следва и значително наподобява на това регионално разпределение. Регионите са: Югозападен, Южен централен, Югоизточен, Североизточен, Северен централен, Северозападен. Всеки от тях има своите особености в географски, ресурсен, отраслов, организационен и логистичен план. Правилното и обосновано формиране на географските региони от стопанска гледна точка е важна предпоставка за ограничаването на данъчните несъответствия.

По отношение на макроикономическите и глобалните фактори, които оказват влияние върху данъчните несъответствия, може да се направи един важен извод. Той се свежда до това, че факторите в тази група или не подлежат на повлияване, или повлияването им е много трудно и времеемко. Така например липсата на международни конфликти и геополитическото спокойствие в международен план – световен и регионален, е важна предпоставка за минимизиране на данъчните несъответствия, но по

обективни причини от позицията на една отделна страна като България това е практически непостижимо. А по отношение на цялостната политика или на фискалната политика на страната наличието на обстоятелства, които увеличават данъчните несъответствия, трудно могат да се преодолеят, защото често се преследват много и различни цели от различен характер и ниво, които няма как да се променят бързо или лесно. Но от особена важност е този тип условия и предпоставки да се изследват и познават добре, за да може да им се противодейства имплицитно, чрез компенсиращи или допълващи действия на микро ниво.

Така стигаме до наличието на възможности за противодействие на данъчните несъответствия на микро ниво. Тяхната двуаспектност, за която стана въпрос по-горе, се имплементира на национално и наднационално ниво, или в нашия случай – на ниво Европейски съюз.

В настоящето изложение коментирахме всички аспекти в тази посока – поведенчески типове, видове данъкоплатци, ролята на администрацията и данъчното производство като процес и организация. Тук обаче ще изтъкнем един друг фактор, който може да се изведе като самостоятелен такъв въз основа на голямата си значимост. Става въпрос за информационната обезпеченост на дейността на данъчната администрация и на противодействието на данъчните несъответствия в частност.

Информационната обезпеченост на национално ниво се проявява в създаването на множество работни бази данни (big data) за данъкоплатците и за тяхната дейност. Важно значение в анализираното направление има изграждането на множество програмни приложения, информационни продукти и други програми, които обобщават информацията от подадените от данъкоплатците декларации и предприятиите от данъчните органи действия. От събраната и обработена информация, касаеща дейността на всички участници в данъчното производство – администрация и задължени лица, и от нейната обработка и анализ зависи в голяма степен способността

за установяване и изследване на причините, водещи до появата и задълбочаването на данъчните несъответствия, и възможностите за тяхното преодоляване.

Така представения процес има своята изява и на ниво ЕС. От особена важност и значение е изграждането и функционирането на системата VIES (VAT Information Exchange System). Това е информационна система, която събира информация от и между страните-членки относно задължените лица и извършваните доставки, особено на рисковите от тях. По този начин се създават възможности всеки данъкоплатец в Общността да бъде изследван за извършваната от него икономическа дейност и за степента на наличие на рисков профил по отношение на сделките. Например, ако едно лице декларира, че е извършило една доставка, без тя да е извършена; или ако не декларира доставка, а е следвало да го стори, защото такава на практика е реализирана, може некоректното деклариране или липсата на такова да се установи чрез спонтанен или планиран обмен на информация, базиран на данните в системата. Затова е важно системата да се пълни и обработва систематично и от различни източници, за да може наличието или липсата на информация и данни в нея да бъде меродавно и надеждно. Практиката показва, че наличието на системата VIES е мощно и надеждно средство в областта на фискалния контрол и борбата с данъчните измами.

Общият анализ на причините за възникване на данъчните несъответствия и начините за тяхното преодоляване дава основание да се направят следните

Изводи

– Данъчните несъответствия са комплексен и интердисциплинарен феномен, който не може да се избегне напълно, но трябва да се изследва и минимизира;

– Функционалният подход е най-подходящ и правилен. За целта е нужно да се изследва поведението на данъкоплатците и генериращите го

причини: данъчните облекчения да се анализират и планират прецизно, данъчните незнание и неразбиране да не се подценяват, срещу данъчните измами да се води целенасочена и продължителна борба.

– Мерките, които трябва да се вземат срещу данъчните несъответствия, са комплексни и дългосрочни, те касаят цялото общество, но основно правителството и специализираната приходна администрация.

Заклучение

В заключение трябва да отбележим, че данъчните несъответствия са един комплексен, сложен и интердисциплинарен феномен, които имат своето на първо място фискално, но също така икономическо, финансово, юридическо, историческо, психологическо, социално, и политическо проявление и значение. Данъчните несъответствия са отрицателно обществено явление, като борбата с тях касае тяхното минимизиране, но не и пълното им преодоляване.

Минимизирането на данъчните несъответствия се извършва на микро- и на макрониво. От значение е цялостната икономическа, и по-специално фискална и данъчна политика на държавата, дейността на специализираната приходна администрация, и състоянието и отношенията в обществото. Ефективното противодействие изисква една продължителна и дългосрочна програма от действия и мерки.

Използвани източници

1. Брусарски, Р., Захариев, А., Манлиев, Г. (2015). Финансова теория. Велико Търново: Фабер.

2. Захариев, А., & Димитров, М. (2015). За ефективната фискална политика в отворената икономика на ЕС. Годишник на СА „Д. А. Ценов, СХVIII, с. 7 – 44.
3. Милинов, В., & Маринов, М. (2015). Техника на данъчното облагане. Русе: Авангард Принт.
4. „Данъчно несъответствие и карта на изпълнението“ – доклад на Група към платформа „Управление на риска“ по програма Фискалис. Данъчно право. София.
5. Процесуално данъчно законодателство на Р България – ДОПК (кодифицирано).
6. Материално данъчно законодателство на Р България – ЗДДС, ЗКПО, ЗДДФЛ, ЗАДС, ЗМДТ (некодифицирано).
7. www.oesd.org
8. www.europa.eu.int
9. www.minfin.bg
10. www.nap.bg